Ook de nazi's kenden de kracht van beeld

De propagandamachine van nazi-Duitsland gebruikte als eerste fotografie en film om macht uit te oefenen en de waarheid te manipuleren. In het drieluik *De macht van het beeld* wordt duidelijk hoe geraffineerd dat in z'n werk ging.

Het kwaad had veel gezichten, maar nergens konden die gezichten rechtstreeks in verband worden gebracht met het kwaad. Zo is het resultaat te omschrijven van de wereldwijde archiefstudie van NIOD-onderzoekers René Kok en Erik Somers naar beeldmateriaal van Adolf Hitler. Tussen de honderdduizenden foto's die ze bij het samenstellen van hun boek *Adolf Hitler: de beeldbiografie* bekeken, vonden ze – naast de overbekende beelden – talloze foto's van de nazileider afgebeeld met kinderen of wandelend in de natuur. Nergens zagen ze hem een bezoek brengen aan een concentratiekamp of aan wanhopige inwoners van een platgebombardeerde stad.

Hitler hield er in het begin helemaal niet van om gefotografeerd worden. Hij was bang dat hij nadelig zou overkomen – en in het begin staat hij ook wat sullig op foto's. Toen zijn populariteit en macht groeiden, hielp lijffotograaf Heinrich Hoffman een imago te creëren. Film en fotografie werden een wapen om zijn heerschappij te vestigen, en om de waarheid te manipuleren. Hitlers opkomst viel samen met de ontwikkeling van fotografie en film tot massamedium, waardoor gewone burgers zich een camera konden veroorloven. Ook zij maakten foto's van de Führer. Deze niet-geregisseerde beelden laten hem van een heel andere kant zien, ongedwongen.

In *Hitler en de macht van het beeld* vertellen Kok en Somers over hun onderzoek en bezoeken plekken van de foto's. Ook komen betrokkenen aan het woord. Zo vertellen mensen die als kind met Hitler op de foto gingen over de impact ervan op hun leven. In het drieluik transformeert Hitler van een schuchtere, fanatieke nazipoliticus tot een hysterische despoot. En uiteindelijk tot een trillend, gekromd figuurtje in de puinhopen van zijn Derde Rijk. Daar kon geen fotograaf iets aan veranderen.

► **DE MACHT VAN HET BEELD 22.20 NPO 2**

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: ANP